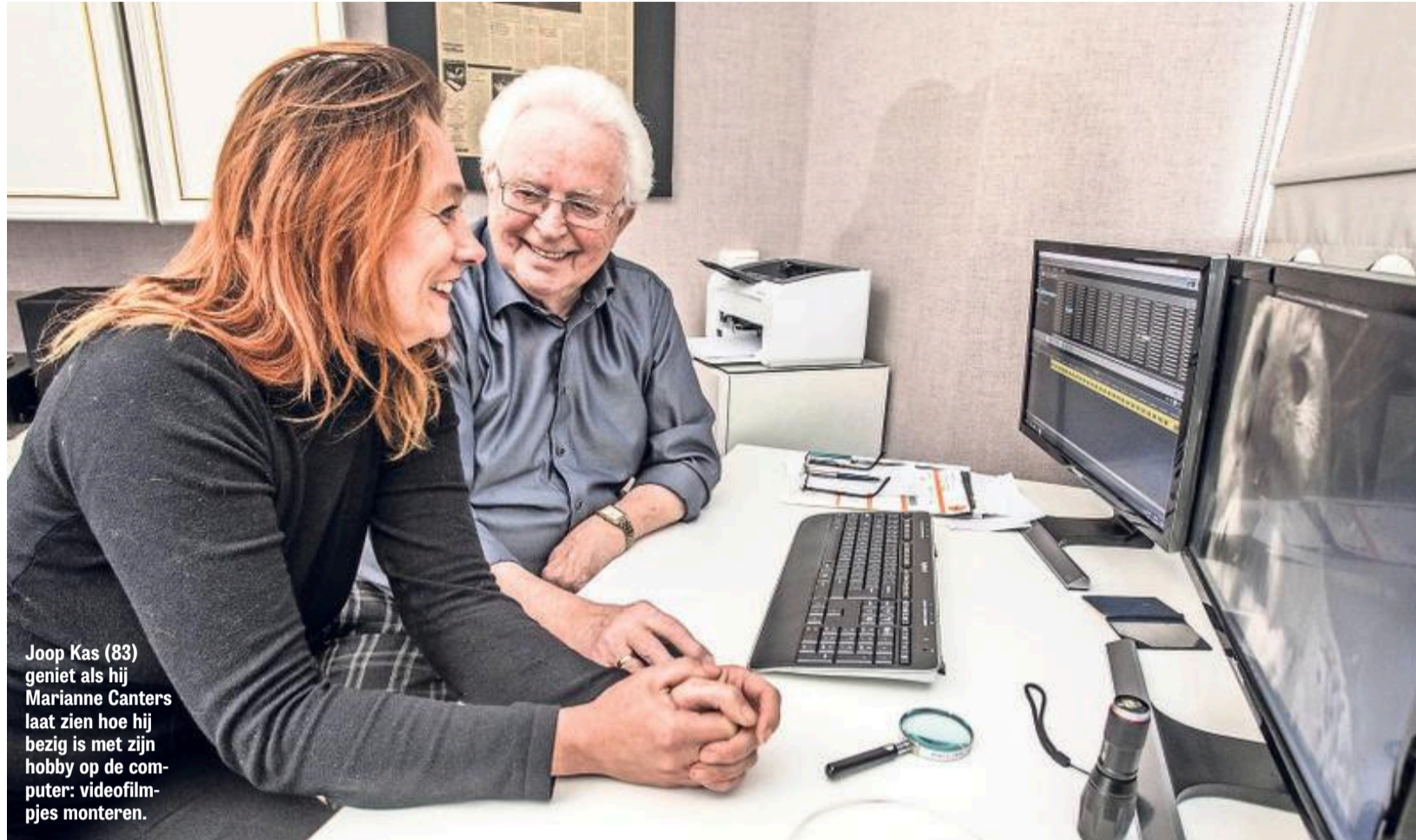

GEZELSCHAP EEN-TWEETJES TUSSEN OUDERE VERTELLERS EN JONGERE LUISTERAARS

LEIDEN TOT EEN AANGRIJPEND EN VERRIJKEND BOEK

Joop Kas (83) geniet als hij Marianne Canters laat zien hoe hij bezig is met zijn hobby op de computer: video filmpjes monteren.

Geef aandacht en je krijgt wijsheid

IN DE ZAKENWERELD Zouden ze het een win-win-situatie noemen: jongere mensen die luisteren naar de verhalen van oudere mensen. De één krijgt levenslessen, de ander voelt zich minder eenzaam. Van de tegen dementie vechtende meneer Thoma tot de kwieke negentiger mevrouw Verbeek en guitige tachtiger Joop Kas, allemaal hebben ze hun gerijpte geestelijke rijkdom.

door Bert Dijkstra

'A'ch", zegt meneer Thoma, "ik Alzheimer maar een beetje voort." Als interviewer annex vrijwilliger Lucy Neetens hem vraagt wat ze van hem kan leren, antwoordt meneer Thoma in een steeds spaarzamer wordende vlaag van geestelijke helderheid: „Goedheid, geduld, glimlachjes, vriendelijke woorden, aandacht, liefde... Als

het zaaisel wordt gekoesterd, zal het groeien en zich vermenigvuldigen. Dan kan er worden geogst. Wie er oogst, doet er eigenlijk niet toe. Jij of een ander. Er is oogst en het is goede oogst, snap je?" Lucy Neetens snapt het, zoals ze ook begrijpt dat het zomaar kan zijn dat meneer Thoma vijf minuten later niet meer weet wat hij heeft gezegd. Een tamelijk jonge vrouw en een oude man.

Hij (70) geniet van haar gezelschap, die de eenzaamheid voor even verdrijft. Zij geniet van zijn wijsheid, samen verrijken ze met hun opgetekende verhaal het boek *Wat kan ik van u leren?*, waarvan de opbrengst wordt gebruikt om het isolement van ouderen te bestrijden. Vijftig uitgetikte gesprekken tussen oud en jong zijn het geworden, vijftig confrontaties zonder generatiekloof, waarin de erva-

ring vertelt en de menselijke interesse luistert.

Zeggingskracht

Mevrouw Lies Verbeek (95) uit Budel is zo'n verteller, achterbuurvrouw Angela Verdonk de toehoorder, het gevolg een imponerend verhaal over het Sinterklaasbombardelement van Eindhoven, deze week vijftienjarige jaren geleden. In de hoek van mevrouw Verbeeks keuken staat haar rolator, zij staat midden in de kamer, even mooi als breekbaar, licht leunend op een stok. Ze is twee dagen geleden lelijk op haar hoofd gevallen, zegt ze, terwijl achterbuurvrouw Angela koffie zet. Patsboem achterover, in de keuken. Ze lacht zuur. Zomaar achterover, hoe krijgt een mens het voor elkaar? Ze dacht: 'Nu zal de

boel wel zo zijn geschud dat er geen zinnig woord meer uit m'n mond komt'. Valt hartstikke mee: de zinnen zijn helder en duidelijk, de zeggingskracht is groot en als ze de verslaggever aantekeningen ziet maken, zegt ze: „U schrijft links, daarvoor kregen wij vroeger een tik op de vingers.”

De wereld wordt steeds kleiner als je 95 bent

Ze heeft kinderen en kleinkinderen die haar liefhebben. Soms zegt er één: 'Je bent nu wel heel erg oud, het wordt tijd dat we gaan slijten op Marktplaats'. Het is de humor die ze via haar genen heeft doorgegeven, maar toch... Af en toe is er wel een vleugje eenzaamheid. Naar goed Brabants gebruik stond haar achterdeur open en de koffie klaar, want

er kwam altijd wel een vriendin of vriend langs. Maar als je zo oud wordt als zij, vallen er steeds meer vrienden en vriendinnen weg. Haar telefoon trilt, het is An. „Heb je gehoord dat Frits is overleden?", zegt mevrouw Verbeek. Ooit kreeg ze een rouwkaart, met zo'n zwarte rand. Van een stille minnaar, die haar zijn liefde verklaarde, maar wist dat hij kansloos was. Vandaar die kaart. „Toen was ik nog de kleinste, want er werden meer bommen gegooid, op de trein en het café. Scherven troffen zijn been en haar arm, daar bleef het bij. Ze is die meneer nooit meer tegengekomen.

nendste verhaal uit haar leven, van precies 75 jaar geleden, tijdens de oorlog. Mevrouw Verbeek zat in de trein naar Eindhoven toen ze twee kilometer voor de Philipsfabriek door elkaar werd geschud. Een uit de koers geraakte geallieerde bom had het voertuig getroffen. Een onbekende man pakte haar bij de arm. „We moeten weg, de trein uit", zei hij. Ze volgde, klom over hekken waarvan ze nu denkt: hoe ben ik daar ooit overheen gekomen? Hij wilde een cafeetje in, zij niet. Zo redden ze elkaars leven, want er werden meer bommen gegooid, op de trein en het café. Scherven troffen zijn been en haar arm, daar bleef het bij. Ze is die meneer nooit meer tegengekomen.

Angstige dagen

Verbaasde ogen in het nog altijd gave gezicht. „Gek hè?" Treinen, ze had er wat

me in die angstige dagen. Dacht ze aan het begin van de oorlog veilig te zijn in het huis van een tante in Utrecht, gonsde het door de buurt: 'We moeten weg, want de Duitsers gaan de stad platgooien'. Met z'n allen naar het station, in een trein die geen dienstregeling meer had. Voor haar gevoel reden ze van hot naar her, ze herinnert zich dat ze in de verte rook boven Rotterdam zag, voordat ze in Den Haag eindelijk uit kon stappen. Angela Verdonk, ook schrijvende stiefdochter over z'n jeugd tussen de doodskisten in, want z'n familie timmerde die dingen in elkaar. Vaak stonden er vijftig op zolder en speelden z'n neefjes en hij er diefje-met-verlos in. Toen ze Jopie, om hem terug te pakken voor een geintje, opsloten in zo'n kist en er de buurt mee doortrokken, had hij de

Mevrouw Verbeek knikt. Ze was al dankbaar toen ze uit die trein wist te klauteren en is nu dankbaar dat ze zo oud mocht worden. Ze weet nog hoe blij ze was toen ze na dat Sinterklaasbombardelement een man met z'n dochttertje achterop voorbij zag fietsen. Dat meisje, popje in de hand, had het ook overleefd. „Zo mooi!" De achterbuurvrouw: „Als je aan oude mensen vraagt 'wat kan ik van u leren?', hoor je vaak: niets. Maar als je dan met hen gaat praten..." In een seniorenflat te Eindhoven, op een steenworp afstand van de plek waar mevrouw Verbeek in die trein de dood in de ogen keek, weet Marianne Canters wel wat ze van de man tegenover haar, Joop Kas (83), kon verwachten: een meeslepend verhaal. Joop is

de partner van haar moeder en een geboren verteller. De voorzienigheid heeft hem er voor behoed, maar om hem heen ziet en voelt hij de eenzaamheid. Als zijn verhaal een steentje kan bijdragen aan de bestrijding daarvan, wie is hij als tot Brabander verworven Jordanees dan om te zwijgen?

Joop blijft nu wél weg bij de doodskisten...

Dus vertelde hij z'n schrijvende stiefdochter over z'n jeugd tussen de doodskisten in, want z'n familie timmerde die dingen in elkaar. Vaak stonden er vijftig op zolder en speelden z'n neefjes en hij er diefje-met-verlos in. Toen ze Jopie, om hem terug te pakken voor een geintje, opsloten in zo'n kist en er de buurt mee doortrokken, had hij de

grootste lol. Grijpend: „Je begrijpt dat ik er nu, op mijn leeftijd, liever bij uit de buurt blijf." De kisten hebben tussen '40 en '45 z'n familie en dus ook hem veel ellende bespaard. Niemand haalde het in z'n hoofd om de mannen van Kas op te pakken of te werk te stellen, want ten tijde van oorlog zijn

doodskisten hard nodig. „De vraag was groot, het aanbod door houtgrek schaars, dus werden ze gemaakt van oude deuren."

Optimisme

Ook hij kende angst, in die dagen. Hoorde hij, liggend in z'n bed, buurmannen roepen: 'Bommen! Die gaan op het dak van Kas vallen!' Dan kroop hij diep onder z'n dekens, alsof een laagje wol redding kon brengen. Wat Joop van de oorlog leerde?

Mevrouw Lies Verbeek (95) heeft indrukwekkende verhalen. Angela Verdonk hoort ze met plezier aan.

FOTO'S RIAS IMMINK

Dat je de dag moet plukken en kansen moet grijpen. Dus zei hij 'ja' toen Philips hem vroeg om voor een goede baan van Amsterdam naar Eindhoven te verhuizen. Het leverde hem een mooi leven op. Wat Marianne leerde van Joop? Dat chronisch optimisme je ver kan brengen in het ondermaanse.

Hoe het Lucy Neetens en meneer Thoma verging na hun gesprek? Meneer Thoma belde dezelfde dag nog. Aarzelend vroeg hij: 'Hadden wij vandaag niet een afspraak?' De geestelijke bagage van een man op leeftijd, steeds vaker bedekt door de sluier van een slopende ziekte. Gelukkig is er nu dat boek, de wijsheid van meneer Thoma koesterend tot in de eeuwigheid.